

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030508 «Фінанси та кредит»
за спеціалізацією «Банківська справа»
на тему:
«ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 2
Факультету фінансів та банківської справи
Олійникова Тетяна Олексіївна
Керівник: д.е.н., професор
Коваленко Вікторія Володимирівна

ОДЕСА - 2019 року

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Від ефективності роботи окремого банку залежить ефективність роботи банківської системи в цілому. Концентруючи значний обсяг фінансових ресурсів і розподіляючи кредитні потоки, комерційні банки відіграють провідну роль у забезпеченні розвитку економіки. На макрорівні низька ефективність посередництва між власниками вільних коштів та тими, хто їх потребує призведе до малих темпів економічного зростання або ж навіть до його відсутності. Тому економічна та фінансова міць країни не в останню чергу залежить від ефективності роботи банківської системи. На мікрорівні низька ефективність свідчить про нижчу конкурентоспроможність банку. Саме тому, банки повинні постійно підвищувати ефективність своєї діяльності. Дослідженню економічної ефективності банківської діяльності привертають увагу багато вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків, таких як: І.Г. Брітченко, Н.Р. Галайко, В.М.Кочетков, С.О. Хайлук, О. Мертен, В.М. Діба, Д.В. Шараєвський, Л.М. Прийдун, С.Ю. Буевич, А.М. Герасимович, Л.І. Дмитришин, А.В. Буряк, Л. Рассел Акофф, Дж. Сінкі.

Метою випускної роботи є оцінка ефективності діяльності окремого банку та розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності обраної банківської установи.

Завдання випускної роботи. Для досягнення поставленої мети передбачено постановку та вирішення таких завдань:

- визначити сутність поняття «ефективність банківської діяльності» з урахуванням сучасних ринкових умов;
- проаналізувати інформаційно-аналітичне забезпечення ефективності діяльності комерційного банку;
- розрахувати загальну фінансово-економічну оцінку банку;
- проаналізувати фінансові результати банку;
- оцінити економічну ефективність діяльності банку;
- проаналізувати міжнародний досвід забезпечення ефективності;
- розробити пропозиції щодо створення системи заходів, спрямованих на підвищення ефективності діяльності банку.

Об'єктом дослідження є діяльність банку як господарюючого суб'єкту та фінансового посередника, ефективність діяльності банку та усіх процесів, пов'язаних з нею.

Предметом дослідження є теоретичні засади та методичні підходи для дослідження ефективності діяльності комерційного банку.

Методи дослідження. Методологічною основою є системний підхід до вивчення процесів функціонування комерційних банків, а також ряд спеціальних методів, які здійснюють комплексне дослідження процесу оцінювання ефективності та вирішити поставлені науково-прикладні завдання. Методика дослідження базується на спостереженні, характеристиці та вимірюванні

об'єктивних економічних явищ, аналізі та узагальненні отриманих результатів за допомогою статистичних та математичних методів, методи структурного аналізу і прогнозування.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти України та офіційні матеріали Національного банку України; учбова література, яка присвячена оцінці фінансово-господарської діяльності банків; дані, що опубліковані у наукових роботах вітчизняних і зарубіжних вчених, у звітності окремих українських банків.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалаврів складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатки, списку використаних джерел (60 найменувань) . Загальний обсяг роботи становить 80 сторінки. Основний зміст викладено на 69 сторінках. Робота містить 11 таблиць, 11 рисунків.

За результатами дослідження було опубліковано:

Олійникова Т.О., Коваленко В.В. Оцінка ефективності діяльності комерційного банку. Збірник наукових праць студентів кредитно-економічного факультету Одеського Національного економічного факультету / Одеса: ОНЕУ, 2018.

Олійникова Т.О., Коваленко В.В. Оцінка ефективності діяльності комерційного банку: IV Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція (11-12 квітня 2019 р., Одеса). – Одеса, 2019.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні основи визначення ефективності діяльності комерційного банку**» було досліджено, що під ефективністю банку розуміється не лише результати його діяльності, а й ефективну систему управління, яка побудована на формуванні науково обґрунтованої стратегії діяльності банку та контролі за процесом її реалізації за допомогою певних інструментів.

Було розглянуто тлумачення понять «ефективність діяльності банку» різними авторами. Визначено, що до показників ефективності діяльності банку належать : прибутковість комерційного банку; ефективність діяльності комерційного банку; ефективність діяльності працівників комерційного банку.

Для оцінки ефективності діяльності банку за необхідне використання управлінського обліку, що дасть змогу визначити ефективність стратегічних рішень та проаналізувати рентабельність банку у різноманітних напрямках: рентабельність відділень та філій банку; рентабельність центрів прибутковості; рентабельність окремих продуктів та послуг; рентабельність обслуговування клієнтів. Розглянуто закони реорганізації, які в процесі змінювали свій зміст.

Можемо зробити висновок, що ефективність банку в сучасних умовах – це не лише «максимум результату – мінімум витрат», але й ефективність функціонування та розвитку банку як єдиної системи; ефективність діяльності комерційного банку залежить від дохідності банку, а також від його витрат.

У другому розділі **«Оцінювання ефективності діяльності ПАТ «Райффайзен банк Аваль»** детально розглядається структура активів і пасивів, вона аналізується не тільки для визначення ступеня диверсифікації банківських операцій і виявлення небезпек, які несуть банку надмірне збільшення однотипними (навіть дуже вигідними в поточний момент) операціями.

З метою захисту інтересів вкладників та кредиторів і забезпечення фінансової надійності банків Національний банк, встановлює для них обов'язкові економічні нормативи. Ці нормативи мають забезпечувати здійснення контролю за ризиками, пов'язаними з капіталом, ліквідністю, наданням кредитів, інвестиціями капіталу, а також за відсотковим та валютним ризиком. Управління ліквідністю банку сьогодні є пріоритетним напрямом у банківському менеджменті. Основою ефективності управлінського процесу необхідно вважати : адекватний та оперативний аналіз ліквідного стану банку, за результатами якого приймаються відповідні рішення щодо його подальшої діяльності. Відповідно до умов функціонування банку за звичайного чи антикризового управління необхідно розробляти систему інструментів комплексного аналізу ліквідності, яка б повністю вирішувала поставлені перед нею задачі.

Проаналізовано фінансовий результат діяльності банківської установи, він характеризує стійкість і надійність комерційного банку, необхідний для створення резервних фондів, стимулювання персоналу і керівництва до розвитку та вдосконалення здійснюваних операцій на ринку, скорочення витрат і підвищення якості послуг, які надає банківська установа.

Аналіз фінансових результатів банку здійснюється з метою визначення напрямків та можливостей збільшення його прибутку та підвищення рентабельності на основі ефективного управління доходами і витратами.

Дослідивши динаміку та внески у формування чистого фінансового результату витрат на формування резервів, бачимо, що саме збільшення розміру резерву під знецінення кредитів стало причиною значних збитків протягом 2015 року. Таке явище може свідчити про збільшення рівня ризиків, пов'язаних із неповерненням, знеціненням кредитів, але вже на початок наступних років, цей показник суттєво впливає на результат, про що свідчить отримання банком прибутку у 2019 році.

У третьому розділі **«Основні напрямки забезпечення ефективності діяльності комерційного банку»** визначено, що більшість комерційних банків України, зазнають великих фінансових проблем та деякі стають банкрутами, внаслідок неефективного управління ресурсами. Досвід зарубіжних країн свідчить про високу ефективність такого методу, результатом якого є підвищення

інвестиційної привабливості банків, зниження операційних витрат та вартості послуг для клієнтів, а також розширення обсягу спектра фінансових послуг.

Для того, щоб уникнути негативних наслідків створення в Україні філій іноземних банків, необхідним є встановлення відповідних критеріїв допуску іноземного капіталу на вітчизняний фінансовий ринок.

Діяльність банківських установ спрямовується на перевірку та аналіз виданих кредитів: здійснюється жорсткий контроль за процесом кредитування, обмежуючи ризикованість кредитної діяльності. Проводиться детальна оцінка кредитоспроможності клієнтів банку, розглядаються умови видачі позик, можливість реструктуризації заборгованості. Банки починають відмовляти у пролонгації виданих позичок, здійснюють реформування кредитної діяльності. Така політика банку сприяє оздоровленню кредитного портфеля проблемного банку та відновленню його ефективної діяльності.

У міжнародній практиці для вирішення проблеми неповернення кредитів, банки здійснюють реструктуризацію позичок.

Проаналізувавши досвід зарубіжних банків, можемо зробити висновок, що найбільш поширеними заходами реструктуризації кредитів під час кризових явищ у банках світу є викуп проблемних позичок, пролонгація строків кредитування та зниження відсоткових ставок. Насамперед реструктуруються іпотечні позички, тому що вони мають найбільшу питому вагу у кредитному портфелі банку.

Дослідження банківської ефективності передбачає визначення впливу макрофінансових показників з урахуванням специфічних особливостей окремих країн на фінансові результати діяльності їх банків. Необхідно визначити фактори впливу такі: структура економіки; характер макроекономічної політики, що проводиться; специфіка структурних та інституційних реформ у фінансовому секторі та інші особливості.

Можна стверджувати, що забезпечення банківської ефективності ґрунтується на оптимізації управління активами і пасивами, оскільки існує тісний взаємозв'язок між стійкою прибутковістю та нарощуванням ресурсів власного капіталу банків за умови оптимізації рівня ризикованості банківської діяльності.

На сьогодні одним із найважливіх методів управління банком є вироблення стратегії забезпечення ефективності банківської діяльності. Вона надає змогу банківській установі стабільно зростати. Формування стратегії є необхідною умовою раціональної організації діяльності банку у сфері активних і пасивних операцій.

Можна стверджувати, що ефективність діяльності банку залежить від успішного запровадження і подальшого функціонування орієнтованого підходу до управління банком.

ВИСНОВКИ

Метою роботи є оцінка ефективності діяльності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» за період 01.01.2015 – 01.01.2019 рр. Для досягнення поставленої мети в роботі були вирішені наступні завдання: вивчення теоретичних засад дослідження ефективності діяльності банку та методів її оцінки; аналіз баланс банку; оцінка економічної ефективності діяльності банку; розробка рекомендацій щодо напрямків забезпечення ефективності діяльності банку та шляхів підвищення рівня ефективності діяльності банку.

В ході дослідження було виявлено, що ефективність – співвідношення результату або ефекту будь-якої діяльності і витрат, пов'язаних з її виконанням. Це може бути як співвідношення результату і витрат, так і співвідношення витрат і результатів діяльності.

Завдання обґрунтування управлінських рішень, розробки стратегії розвитку, оцінки результатів діяльності і контролю за ефективністю використання фінансово-кредитних ресурсів, а також комплексного виявлення резервів сталого розвитку комерційних банків в умовах ринкової економіки набувають все більшого значення, як на рівні окремої кредитної організації, так і банківської системи в цілому.

Принцип системного підходу до оцінки ефективності діяльності комерційного банку полягає в тому, щоб розглянути цей об'єкт як складну, відносно самостійну цілісну систему в сукупності взаємопов'язаних і взаємообумовлених підсистем, між якими існують жорстко детерміновані горизонтальні і вертикальні взаємозв'язку, що характеризують фінансово-господарський стан банку і динаміку його розвитку, ефективність управлінських рішень, місце і роль в банківській системі країни.

Проблема оцінки ефективності діяльності комерційного банку на основі системного підходу полягає в тому, щоб розробити таку методику аналізу, яка дозволяла б, з одного боку, дати інтегральну оцінку результатам діяльності банку з урахуванням множинності зовнішніх і внутрішніх факторів, на них впливають, а з іншого боку, сприяла б формуванню економічно обґрунтованої програми розвитку за різними напрямками банківського бізнесу для досягнення стратегічних цілей банківської організації.

Системний підхід до аналізу ефективності діяльності комерційного банку повинен включати збалансовану систему показників, які враховують всі суттєві аспекти його діяльності. Збалансована система показників дозволить проводити всебічний аналіз взаємозв'язків всередині банку, своєчасно відстежувати як позитивні, так і негативні зміни в різних сферах управління і впливати на них.

З моменту створення 27 березня 1992 р. ПАТ «Райффайзен банк Аваль» постійно розширюється, розвивається у багатьох напрямках, хоч і повільними темпами. На сьогодні діяльність банку зосереджена на розміщенні коштів на поточних і депозитних рахунках, платіжні картки міжнародних систем MasterCard International та Visa International (у тому числі — кредитні),

грошові перекази в національній та іноземній валютах, споживче кредитування та багато інших. Банк має ефективну структуру управління, побудовану на чіткому розподілі на бізнес-лінії та вертикалі підтримки (інформаційні технології та операційна підтримка, контролінг, безпека та інші), створені на рівні Центрального офісу та в регіонах.

Висока ділова активність щодо залучення міжбанківських кредитів, і низка - щодо строкових депозитів, агресивна політика щодо розміщення ресурсів у кредитний портфель негативно позначилася на фінансовій стійкості банку, що призвело до нестабільності ресурсної бази, проблеми з ліквідністю. В цілому за 2015-2019 рр. відбулися значні зміни в рівнях показників рентабельності, що характеризують зниження окупності доходами і чистим прибутком активів, витрат та загального капіталу, а також зниження прибутковості діяльності банку, це є результатом фінансової кризи, а професіоналізм управління засвідчує ефективне управління нестабільними ресурсами.

В результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки: по-перше, ефективність банківської діяльності визначається виходячи з відповідності значень показників оцінки діяльності кожного банку нікому заздалегідь певному параметру ефективності; по-друге, фінансовий аналіз є одним з основних умов забезпечення якості та ефективності прийнятих управлінських рішень; по-третє, мета фінансового аналізу - оцінка фінансового стану комерційного банку на основі достовірної інформації, визначенні фінансової стійкості, фінансового результату, ліквідності балансу комерційного банку, платоспроможності банку; по-четверте, перелік показників оцінки ефективності залежить від багатьох фактів (цілей, завдань дослідження, суб'єкта оцінки, ресурсів і т. д.).

До основних напрямів поліпшення ефективності діяльності ПАТ «Райффайзен банк Аваль» можна віднести: орієнтацію діяльності банку на потреби клієнтів; збільшення частки ринку в сегменті малого і середнього бізнесу; підвищення прибутковості портфеля за рахунок нарощування частки високомаржинального споживчого кредитування і вдосконалення кредитного процесу в банку; збільшення спектру пропонованих продуктів і послуг.

Для підвищення ефективності діяльності необхідно такі напрямки:

- зростання доходів (слід залучати більше позичальників та нарощувати свій кредитний потенціал за рахунок збільшення обсягу залучених ресурсів);
- зниження витрат (покращення контролю за виконавчою дисципліною персоналу; створення єдиних стандартів господарських витрат; удосконалення ефективності використання і контролю віддачі від маркетингових і рекламних заходів; підвищення контролю щодо представницьких витрат);
- зниження ризиків.

